

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΥΡΙΑΣ

ΜΑΡΤΙΟΣ 2009

- A. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΛΙΜΑ (ΕΛΛΑΔΑ – ΕΥΡ. ΕΝΩΣΗ – ΕΥΡΩΖΩΝΗ)**
- B. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ –ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ –ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ – ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ**
- Γ. ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ (ΕΛΛΑΔΑ – ΕΥΡ. ΕΝΩΣΗ – ΕΥΡΩΖΩΝΗ)**

3 Απριλίου 2009

Το IOBE διεξάγει κάθε μήνα από το 1981 Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας στις επιχειρήσεις στους τέσσερις τομείς της οικονομίας και, από τον Μάιο του 2008, και στους καταναλωτές. Οι έρευνες αποτελούν μέρος του κοινού εναρμονισμένου προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (DG ECFIN) και τα αποτελέσματά τους χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του δείκτη οικονομικού κλίματος σε Ελλάδα και στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, ενώ δημοσιεύονται αναλυτικά στις εκδόσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι αναλύσεις που δημοσιεύονται κάθε μήνα με τη μορφή αυτής της έκδοσης στηρίζονται στα πρωτογενή, αναλυτικά στοιχεία για πάνω από 1000 επιχειρήσεις και αντιπροσωπευτικό δείγμα 1500 καταναλωτών, όπως προκύπτουν από τις έρευνες που διεξάγει αποκλειστικά και μόνο το IOBE για την Ελλάδα για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Επόμενο δελτίο συγκυρίας: **4 Μαΐου 2009**

A. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΛΙΜΑ: ΕΕ-27, ΕΥΡΩΖΩΝΗ, ΕΛΛΑΔΑ

ΜΑΡΤΙΟΣ 2009

α) Ε.Ε.-27 – Ευρωζώνη: Οριακή εξασθένιση του οικονομικού κλίματος σε ΕΕ και Ευρωζώνη

Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος σημειώνει τον Μάρτιο ηπιότερη υποχώρηση σε σχέση με τους δύο προηγούμενους μήνες, τόσο στην **Ευρωπαϊκή Ένωση** όσο και την **Ευρωζώνη**, ενώ ταυτόχρονα καταγράφονται ενδείξεις σταθεροποίησης σε κάποιους τομείς. Ο δείκτης υποχωρεί οριακά, κατά 0,7 μονάδες στην ΕΕ και την Ευρωζώνη και διαμορφώνεται στις 60,3 και 64,6 μονάδες αντίστοιχα, επιδόσεις όμως που εξακολουθούν να συνιστούν τις χαμηλότερες που έχουν καταγραφεί από τον Ιανουάριο του 1985. Η πτώση του δείκτη οφείλεται κυρίως στην υποχώρηση των προσδοκιών στη **Βιομηχανία** και τις **Υπηρεσίες**. Στους υπόλοιπους τομείς, η εικόνα που διαμορφώνεται είναι μικτή: η **καταναλωτική εμπιστοσύνη** σταθεροποιείται στην ΕΕ, αλλά υποχωρεί κατά μία μονάδα στην Ευρωζώνη, ενώ το **Λιανικό Εμπόριο** κινείται ελαφρώς ανοδικά στην ΕΕ και στην Ευρωζώνη, σε συνέχεια της ανάκαμψης του Φεβρουαρίου. Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στις **Κατασκευές** διατηρούνται στα επίπεδα του προηγούμενου μήνα, τόσο στην ΕΕ, όσο και την Ευρωζώνη. Αναλυτικότερα:

- Στη **Βιομηχανία**, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υποχωρεί σε ΕΕ και Ευρωζώνη στις -39 και -38 μονάδες αντίστοιχα, σε νέες χαμηλότερες επιδόσεις από το 1990. Οι προβλέψεις για την *εξέλιξη της παραγωγής* επιδεινώνονται οριακά σε ΕΕ και παραμένουν σταθερές στην Ευρωζώνη, ενώ εντονότερα πλήττονται οι εκτιμήσεις για τα *επίπεδα των παραγγελιών*. Οι εκτιμήσεις για τα *αποθέματα*, τέλος, σταθεροποιούνται στα επίπεδα του Φεβρουαρίου στην ΕΕ και καταγράφουν οριακή άνοδο στην Ευρωζώνη.
- Στις **Υπηρεσίες**, οι σχετικοί δείκτες υποχωρούν ελαφρά και διαμορφώνονται στις -31 και -25 μονάδες αντίστοιχα σε ΕΕ και Ευρωζώνη, καταγράφοντας και εδώ νέες ιστορικά χαμηλές επιδόσεις. Οι εκτιμήσεις για την *τρέχουσα δραστηριότητα* των επιχειρήσεων σταθεροποιούνται μεν, όμως επιδεινώνονται αρκετά οι εκτιμήσεις για την *τρέχουσα πορεία της ζήτησης*, αντανakλώντας δυσaréσκεia με την εξέλιξή της. Στο ίδιο πλαίσιο, αρνητικές παραμένουν και οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη *εξέλιξη της ζήτησης*, με νέα μάλιστα επιδείνωση στην ΕΕ, σε σχέση με τον Φεβρουάριο.
- Στο **Λιανικό Εμπόριο** για δεύτερο συνεχή μήνα σημειώνεται μικρή βελτίωση στους σχετικούς δείκτες, τόσο στην ΕΕ, όσο και την Ευρωζώνη, παρόλο που παραμένουν έντονα αρνητικοί, στις -22 και τις -18 μονάδες αντίστοιχα. Οι αρνητικές εκτιμήσεις για την *τρέχουσα επιχειρηματική δραστηριότητα* αμβλύνονται ελαφρώς στην ΕΕ και παραμένουν σταθερές στην Ευρωζώνη, ενώ αποκλιμακώνεται αρκετά *το ύψος των αποθεμάτων* και στις δύο ζώνες. Από την άλλη πλευρά, όμως, οι ήδη απαισιόδοξες προσδοκίες για την *εξέλιξη των πωλήσεων τους επόμενους μήνες* επιδεινώνονται περαιτέρω στην Ευρωζώνη και απλώς παραμένουν σταθερές στην ΕΕ.

- Στις **Κατασκευές**, οι δείκτες επιχειρηματικών προσδοκιών δεν μεταβάλλονται και παραμένουν στις -38 και -32 μονάδες σε ΕΕ και Ευρωζώνη, σε επίπεδα πάντως υψηλότερα από τις ιστορικά χαμηλές επιδόσεις τους. Οι προβλέψεις των επιχειρήσεων για το *επίπεδο των εργασιών* τους διατηρούνται σταθερές στην ΕΕ και υποχωρούν οριακά στην Ευρωζώνη, ενώ οι αρνητικές προβλέψεις για την *απασχόληση* στον κλάδο ενισχύονται - έστω και οριακά στην Ευρωζώνη -, όταν απλώς αμβλύνονται ελαφρά στην ΕΕ.
- Ο **Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης** δεν παρουσιάζει αξιόλογες μεταβολές τον Μάρτιο, καθώς διατηρείται σταθερός στην ΕΕ και κινείται οριακά χαμηλότερα στην Ευρωζώνη. Εξακολουθεί δηλαδή να κινείται στις χαμηλότερες ιστορικά επιδόσεις και στις δύο ζώνες, στις -32 και -33 μονάδες αντίστοιχα. Οι δυσοίωνες προβλέψεις των καταναλωτών για την *οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους το επόμενο 12μηνο* περιορίζονται ελαφρά και στις δύο ζώνες, ενώ αντίθετα οι προβλέψεις για την *οικονομική κατάσταση της χώρας το επόμενο διάστημα* επιδεινώνονται ακόμα περισσότερο, ιδίως στην Ευρωζώνη. Ελαφρά ενισχύεται η *πρόθεση για αποταμίευση* τόσο στην ΕΕ, όσο και την Ευρωζώνη, ενώ οι ήδη σημαντικά αρνητικές προβλέψεις για την *εξέλιξη της ανεργίας το επόμενο 12μηνο* επιδεινώνονται τόσο στην ΕΕ, όσο - ακόμα εντονότερα - στην Ευρωζώνη.
- Ο Δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Χρηματοοικονομικές Υπηρεσίες** – ο οποίος πάντως δεν περιλαμβάνεται στο δείκτη οικονομικού κλίματος – βελτιώνεται κατά μία μονάδα στην ΕΕ, φθάνοντας τις -19 μονάδες, ενώ αντίθετα στην Ευρωζώνη περιορίζεται κατά 4 μονάδες, στις -22 μονάδες του Ιανουαρίου, τη χαμηλότερη επίδοση από την κατάρτισή του (Απρίλιος 2006). Οι εκτιμήσεις για την *τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων* περιορίζονται σε νέα ιστορικά χαμηλά επίπεδα στην Ευρωζώνη, αλλά βελτιώνονται κατά 2 μονάδες στην ΕΕ, ενώ οι εκτιμήσεις για την *τρέχουσα εξέλιξη της ζήτησης* παραμένουν στα επίπεδα του Φεβρουαρίου και στις δύο ζώνες. Αντίθετα, οι προβλέψεις της *ζήτησης στο επόμενο τρίμηνο* είναι ακόμα πιο δυσμενείς, ιδιαίτερα στην Ευρωζώνη.

Από τις μεγαλύτερες χώρες, στην Ιταλία καταγράφεται η σημαντικότερη επιδείνωση του κλίματος τον Μάρτιο (-4,5 μονάδες), ενώ ήπια υποχώρηση σημειώνεται στην Γαλλία (-1,0), την Γερμανία (-0,8) και το Ην. Βασίλειο (-0,4). Το οικονομικό κλίμα ανακάμπτει τον Μάρτιο ελαφρώς σε Ολλανδία (+1,3) και Ισπανία (+0,8). Στην Ελλάδα, το οικονομικό κλίμα πλήττεται περαιτέρω τον Μάρτιο, καταγράφοντας νέα υποχώρηση των 4,1 μονάδων, εξέλιξη που φέρνει το δείκτη στη δεύτερη χαμηλότερη θέση μετά την Ουγγαρία (32,7 μονάδες).

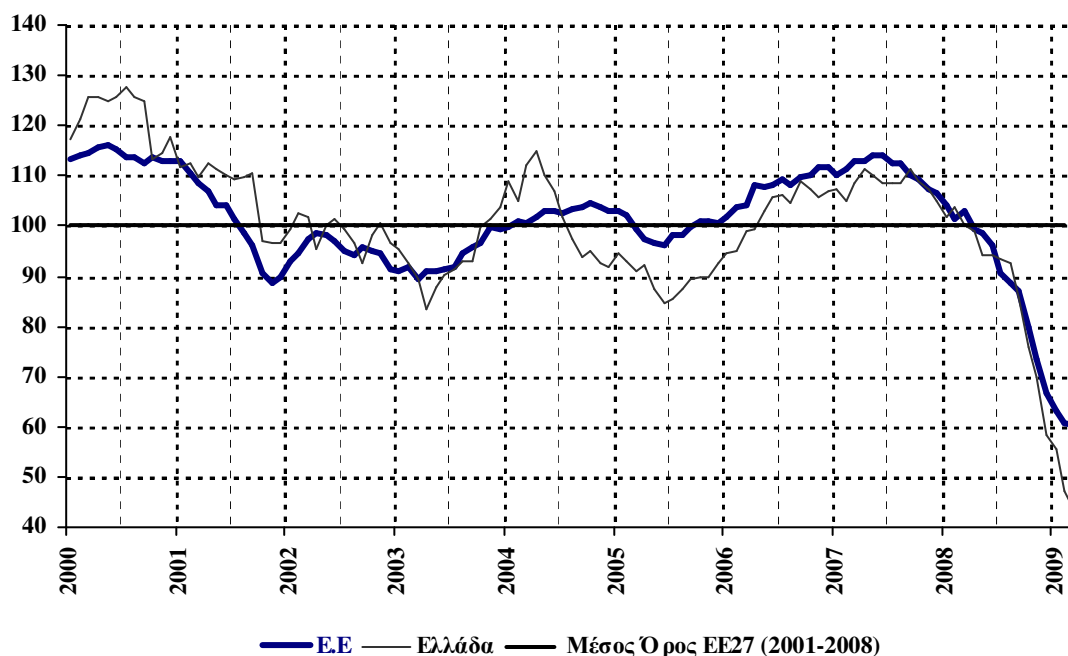
Πίνακας 1: Δείκτες Οικονομικού Κλίματος (1990-2008=100, εποχικά εξομαλυσμένα στοιχεία)

	2001-2008			Μ.Ο έτους								
	Min	Max	M.O	2004	2005	2006	2007	2008				
ΕΕ-27	61,0 Φεβ-09	115,0 Ιουν-07	100,9	103,1	100,1	108,5	111,8	91,8				
Ευρωζώνη	65,4 Φεβ-09	112,8 Μαι-07	100,2	100,4	99,1	107,7	109,8	92,4				
Ελλάδα	43,1 Μαρ-09	114,9 Απρ-04	99,0	102,6	89,8	103,0	108,4	89,0				
2008												
	I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
ΕΕ-27	104,2	101,4	102,9	99,2	98,4	96,0	90,6	88,6	86,9	79,7	73,5	66,6
Ευρωζώνη	102,5	101,2	100,5	98,1	98,5	95,9	90,9	89,9	88,9	81,6	76,8	68,9
Ελλάδα	101,6	103,6	100,1	98,8	94,0	94,0	93,5	92,7	85,7	75,9	70,0	58,2
2009												
	I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
ΕΕ-27	63,2	60,9	60,3									
Ευρωζώνη	67,2	65,3	64,6									
Ελλάδα	55,4	47,2	43,1									

Σημείωση: Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος (1990-2008=100) υπολογίζεται με βάση τους επιμέρους Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία, τις Κατασκευές, το Λιανικό Εμπόριο και τις Υπηρεσίες, καθώς και το Δείκτη Εμπιστοσύνης στους Καταναλωτές.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

Διάγραμμα 1: Δείκτες Οικονομικού Κλίματος Ε.Ε-27 και Ελλάδα
(1990-2008=100, εποχικά εξομαλυσμένα στοιχεία)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

β) Ελλάδα: Νέα επιδείνωση οικονομικού κλίματος

Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος στην Ελλάδα συμπορεύεται με τους αντίστοιχους δείκτες στις περισσότερες χώρες και σημειώνει περαιτέρω μείωση τον Μάρτιο, κλείνοντας πλέον πάνω από ένα χρόνο συνεχούς υποχώρησης. Διαμορφώνεται στις 43,1 μονάδες από 47,2 μονάδες τον Φεβρουάριο, στη χαμηλότερη τιμή από την κατάρτισή του. Η Ελλάδα είναι έτσι μία από τις 17 συνολικά ευρωπαϊκές χώρες που σημειώνουν αντίστοιχο χαμηλό ρεκόρ τον Μάρτιο, μεταξύ των οποίων το Ην. Βασίλειο, η Γερμανία, η Αυστρία, η Σουηδία και η Ιταλία. Αναλυτικότερα:

- στη **Βιομηχανία**, οι μεταβολές είναι οριακές, με κυριότερη εξέλιξη τη διόγκωση των αποθεμάτων, ενώ αντίθετα, οι εκτιμήσεις για το τρέχον επίπεδο παραγγελιών και της ζήτησης εμφανίζονται ελαφρώς βελτιωμένες.
- στις **Υπηρεσίες**, βελτιώνονται οι εκτιμήσεις για την πορεία των εργασιών και οι προβλέψεις των επιχειρήσεων για την εξέλιξη της ζήτησης, όμως οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα πορεία της επιδεινώνονται σημαντικά και αντισταθμίζουν, ως ένα βαθμό, τη συνολική τάση του δείκτη.
- επιδείνωση σημειώνει το κλίμα στο **Λιανικό Εμπόριο**, με πολύ χαμηλές εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις και ακόμα πιο δυσοίωνες προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξή τους στο επόμενο τρίμηνο, παρά την αποκλιμάκωση των αποθεμάτων κατά την περίοδο των εκπτώσεων.
- στις **Κατασκευές** καταγράφεται περαιτέρω επιδείνωση του κλίματος, η οποία προέρχεται από τη σημαντική εξασθένηση στις εκτιμήσεις για το επίπεδο του προγράμματος εργασιών, αλλά και τις δυσμενέστερες προβλέψεις για την απασχόληση του κλάδου.
- η **Καταναλωτική εμπιστοσύνη** σταθεροποιείται στα επίπεδα του Φεβρουαρίου. Οι προβλέψεις των καταναλωτών για την οικονομική τους κατάσταση είναι λιγότερο απαισιόδοξες σε σχέση με τον Φεβρουάριο, ενώ ενισχύεται ελαφρά και η πρόθεση για αποταμίευση. Από την άλλη πλευρά, οι προβλέψεις για την εξέλιξη της ανεργίας παραμένουν στα ίδια, υψηλά επίπεδα, με ένα μεγάλο τμήμα του πληθυσμού να αναμένει άνοδο της ανεργίας στο επόμενο 12-μηνο, ενώ χειροτερεύουν αρκετά οι προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση της χώρας, οι οποίες είναι ακόμα πιο απαισιόδοξες.

Στις επόμενες ενότητες ακολουθούν οι αναλυτικές εξελίξεις ανά τομέα.

B. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ - ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ - ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ - ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

ΜΑΡΤΙΟΣ 2009

1. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ: Ανακόπτεται η πτωτική πορεία των επιχειρηματικών προσδοκιών

Μετά από 10 μήνες σταθερής υποχώρησης, ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη **Βιομηχανία** ανακόπτει την πτωτική του πορεία τον Μάρτιο και διαμορφώνεται στις 63,8 μονάδες (από 62,8 μονάδες τον Φεβρουάριο). Αν και η βελτίωση είναι οριακή και δεν μπορεί να αξιολογηθεί εφόσον δεν συνεχιστεί το επόμενο δίμηνο, το γεγονός ότι ανακόπτεται η καθοδική πορεία του δείκτη ενδεχομένως να αποδειχθεί κομβικό σημείο για τον τομέα. Θα πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι τουλάχιστον από το 2000 και μετά, πάντα η επίδοση του Μαρτίου είναι βελτιωμένη σε σχέση με τον Φεβρουάριο. Στους περισσότερους επιμέρους δείκτες δραστηριότητας διατυπώνονται λιγότερο δυσοίωνες προβλέψεις και εκτιμήσεις, χωρίς πάντως να αμβλύνεται η έντονη αβεβαιότητα των τελευταίων μηνών. Αναλυτικότερα:

α) Στις προβλέψεις για την εξέλιξη της **παραγωγής τους προσεχείς 3-4 μήνες**, το σχετικό ισοζύγιο βελτιώνεται τον Μάρτιο, παραμένοντας ωστόσο αρνητικό, στις -13 μονάδες, με τους απαισιόδοξους, δηλαδή, να υπερτερούν έναντι των αισιόδοξων και ένα σημαντικό ποσοστό επιχειρήσεων της τάξης του 43% να δηλώνει ότι θα διατηρήσει σταθερή την παραγωγή του.

β) Σχετική βελτίωση σημειώνεται και στο ισοζύγιο αρνητικών/ θετικών εκτιμήσεων για το **τρέχον επίπεδο παραγγελιών και ζήτησης**, το οποίο όμως παραμένει έντονα αρνητικό, στις -57 μονάδες (από -61 μονάδες τον Φεβρουάριο). Μόλις 4% των επιχειρήσεων (έναντι πάντως 1% τον Φεβρουάριο) δηλώνει ότι το σύνολο των παραγγελιών που έχουν προς εκτέλεση είναι υψηλό για την εποχή.

γ) Λιγότερο απαισιόδοξες σε σχέση με τον Φεβρουάριο είναι και οι εκτιμήσεις για τις **παραγγελίες και τη ζήτηση εξωτερικού**, με δύο στις πέντε επιχειρήσεις να κρίνουν ότι οι παραγγελίες τους βρίσκονται σε κανονικά για την εποχή επίπεδα. Ωστόσο η πλειονότητα, το 57%, εξακολουθεί να τις χαρακτηρίζει ως χαμηλές για την εποχή. Στο ίδιο πλαίσιο, λιγότερο αρνητικές είναι τον Μάρτιο και οι **προβλέψεις για τις εξαγωγές τους προσεχείς μήνες**, με το σχετικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στις -5 μονάδες (από -12 μονάδες τον Φεβρουάριο).

δ) Οι δυσμενείς εξελίξεις των τελευταίων μηνών εξακολουθούν να επηρεάζουν τα **αποθέματα έτοιμων προϊόντων**, καθώς το 40% των επιχειρήσεων εκτιμά το ύψος τους υψηλό για την εποχή (έναντι 35% τον Φεβρουάριο). Έτσι, το σχετικό ισοζύγιο διευρύνεται περαιτέρω, στις +35 μονάδες από τις +31 μονάδες τον προηγούμενο μήνα, παρόλο που ακόμα η πλειονότητα (56%) δηλώνει ότι αυτά βρίσκονται σε φυσιολογικά για την εποχή επίπεδα (από 62% όμως τον Φεβρουάριο).

ε) Από την άλλη πλευρά όμως, ο δείκτης των **μηνών εξασφαλισμένης παραγωγής**, ο οποίος αποτελεί σημαντικό μέτρο αξιολόγησης των πραγματικών μεταβολών στην παραγωγή, ενισχύεται τον Μάρτιο στους 4,7 μήνες από 4,3 τον προηγούμενο μήνα. Συνακολούθως, και το **ποσοστό χρησιμοποίησης εργοστασιακού δυναμικού** εμφανίζεται ελαφρώς βελτιωμένο τον Μάρτιο, φθάνοντας το 71,1% (από 70,5% τον Φεβρουάριο και 72,2% τον Ιανουάριο).

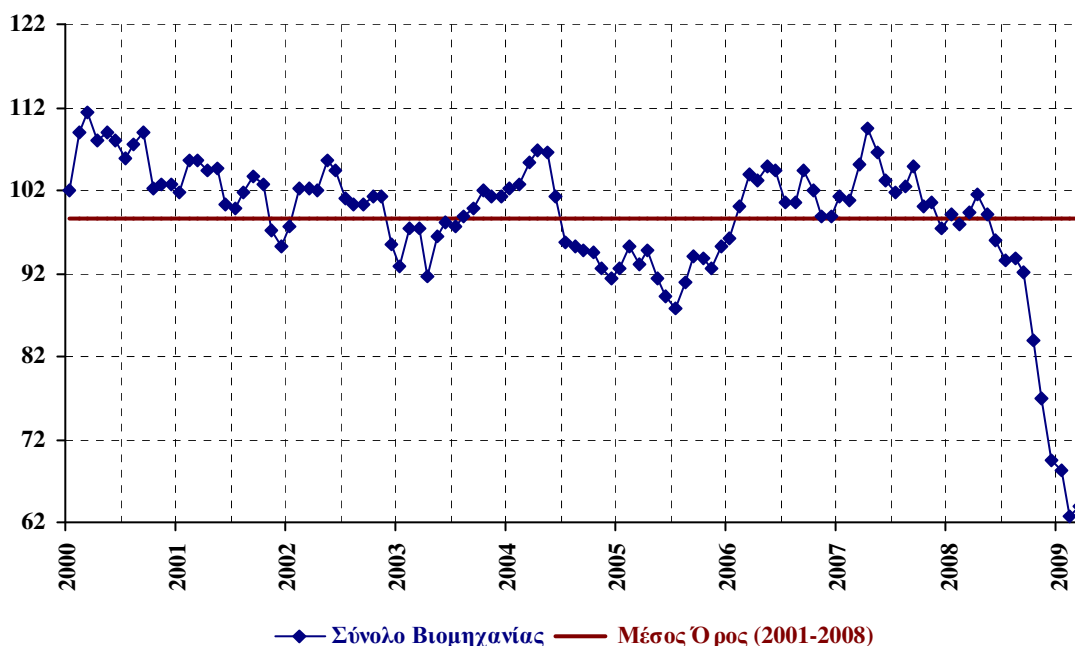
Πίνακας 2: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία

			2001-2009			Μ.Ο έτους					
			Min	Max	M.O	2004	2005	2006	2007	2008	
Βιομηχανία (1996-2006=100)			62,8	109,5	98,6	99,1	92,6	101,5	102,8	91,9	
			Φεβ-09	Απρλ-07							
2008											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
99,2	97,8	99,4	101,4	99,2	96,0	93,7	93,9	92,2	83,9	76,8	69,4
2009											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
68.2	62.8	63.8									

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις προοπτικές για την παραγωγή, τις εκτιμήσεις για το ύψος των αποθεμάτων και τις εκτιμήσεις για τη συνολική ζήτηση.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 2: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE

στ) Σταθερά δυσμενείς είναι οι **προβλέψεις για την απασχόληση** στον τομέα, παρά τη μικρή βελτίωση τον Μάρτιο που φέρνει το σχετικό ισοζύγιο στις -36 μονάδες (από -39 μονάδες τον Φεβρουάριο). Το 40% των επιχειρήσεων δηλώνει άλλωστε ότι αναμένει και νέα μείωση το επόμενο τρίμηνο έναντι του 59% που δηλώνει ότι η απασχόληση θα σταθεροποιηθεί, γεγονός που υποδηλώνει ότι δεν έχει ολοκληρωθεί ο κύκλος των περικοπών θέσεων εργασίας που έχει ξεκινήσει τους τελευταίους μήνες στον τομέα.

ζ) Σταθερά δύο στις τρεις επιχειρήσεις και τον Μάρτιο προβλέπουν μείωση στις **τιμές πώλησης των προϊόντων τους** το επόμενο τρίμηνο, εξέλιξη που διατηρεί το σχετικό ισοζύγιο στις -14 μονάδες (-15 μονάδες τον προηγούμενο μήνα), σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα.

η) Τέλος, στο τριμηνιαίο ερώτημα σχετικά με την ανταγωνιστική θέση των επιχειρήσεων στις αγορές τις οποίες δραστηριοποιούνται, πληθαίνουν οι επιχειρήσεις οι οποίες κρίνουν ότι αυτή αποδυναμώθηκε κατά το τελευταίο τρίμηνο, τόσο στην εγχώρια αγορά, όσο πολύ περισσότερο στις αγορές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τον υπόλοιπο κόσμο.

Στις επιμέρους κατηγορίες αγαθών, καταγράφονται διαφοροποιήσεις, καθώς η άνοδος των προσδοκιών στον τομέα προέρχεται κυρίως από τα Κεφαλαιουχικά αγαθά και λιγότερο από τα Καταναλωτικά, όταν, αντίθετα, σημειώνεται μικρή υποχώρηση στα Ενδιάμεσα αγαθά. Αναλυτικότερα:

Στα **Καταναλωτικά Αγαθά**, ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών βελτιώνεται κατά δύο μονάδες και διαμορφώνεται στις 74,3 μονάδες τον Μάρτιο, παραμένοντας όμως σε πολύ χαμηλά επίπεδα ακόμα. Η βελτίωση προέρχεται από λιγότερο αρνητικές εκτιμήσεις για τα επίπεδα των παραγγελιών και εγχώριας ζήτησης, την ίδια στιγμή που οι προβλέψεις για την παραγωγή, τις πωλήσεις, αλλά και τις εξαγωγές τους επόμενους μήνες καταγράφουν ελαφρά βελτίωση. Ταυτόχρονα, ενισχύεται το ποσοστό χρησιμοποίησης του εργοστασιακού δυναμικού (74,6% από 72% τον προηγούμενο μήνα) όπως και οι μήνες εξασφαλισμένης παραγωγής, οι οποίοι φθάνουν τους 4,3 (από 3,9 τον Φεβρουάριο). Παρόλα αυτά, τα αποθέματα είναι ακόμα αρκετά διογκωμένα, καθώς μόνο το 72% κρίνει το ύψος τους ως κανονικό για την εποχή (75% στη μέτρηση Φεβρουαρίου). Η βελτίωση των προσδοκιών δεν φαίνεται να επηρεάζει θετικά την απασχόληση, οι προβλέψεις για την εξέλιξη της οποίας εξακολουθούν να είναι αρνητικές, με το 27% των επιχειρήσεων να αναμένει και νέα μείωσή της το επόμενο τρίμηνο (25% τον Φεβρουάριο). Τέλος, στο τριμηνιαίο ερώτημα σχετικά με την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, περισσότερες είναι εκείνες οι οποίες δηλώνουν ότι βρίσκονται σε δυσμενέστερη θέση σε σχέση με την προηγούμενη μέτρηση στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις λοιπές αγορές.

Στα **Κεφαλαιουχικά Αγαθά**, η απότομη πτώση του Δείκτη Επιχειρηματικών Προσδοκιών του Φεβρουαρίου δίνει τη θέση της σε σημαντική «διόρθωση» δέκα σχεδόν μονάδων τον Μάρτιο, φθάνοντας τις 67,7 μονάδες. Από τα επιμέρους στοιχεία του δείκτη, τα περισσότερα καταγράφουν βελτίωση, με εξαίρεση τις εκτιμήσεις για το τρέχον επίπεδο πωλήσεων και παραγωγής, όπου οι σχετικοί δείκτες εμφανίζονται αρκετά δυσμενέστεροι. Από τα υπόλοιπα στοιχεία, σημαντική είναι η βελτίωση που καταγράφεται στις εκτιμήσεις για το επίπεδο παραγγελιών και ζήτησης, τόσο εγχωρίως, όσο και από το εξωτερικό, ενώ οι αρνητικές προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της παραγωγής αμβλύνονται και αυτές σημαντικά. Βελτιωμένο είναι και το ισοζύγιο των προβλέψεων για τις πωλήσεις και τις εξαγωγές στο επόμενο διάστημα, γεγονός το οποίο αντανakλάται και στο επίπεδο των αποθεμάτων, αφού μειώνονται οι επιχειρήσεις που εκτιμούν διόγκωσή τους. Οι αρνητικές προβλέψεις για την εξέλιξη της απασχόλησης μπορεί να περιορίζονται, παραμένουν όμως σε πολύ χαμηλά επίπεδα, αφού σχεδόν επτά στις δέκα επιχειρήσεις αναμένει και νέα υποχώρηση στο επόμενο τρίμηνο.

Ιδιαίτερα έντονη είναι η τάση αποκλιμάκωσης των τιμών, αφού καμία επιχείρηση δεν αναμένει άνοδο τους το επόμενο τρίμηνο. Τέλος, στο τριμηνιαίο ερώτημα σχετικά με την ανταγωνιστική τους θέση, σχεδόν το 90% των επιχειρήσεων δηλώνει ότι αυτή δεν επηρεάστηκε το προηγούμενο διάστημα, στις βασικές τους αγορές τουλάχιστον.

Αντίθετα με τους υπόλοιπους τομείς, οριακή υποχώρηση καταγράφεται στα **Ενδιάμεσα Αγαθά**, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται σε νέα ιστορικά χαμηλά επίπεδα, στις 52,7 μονάδες (53,4 μονάδες τον Φεβρουάριο). Χαμηλές παραμένουν οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για το τρέχον επίπεδο παραγγελιών και ζήτησης, παρά την οριακή βελτίωση ιδιαίτερα στις παραγγελίες εξωτερικού, ενώ λιγότερο αρνητικές είναι οι προβλέψεις για την εξέλιξη της παραγωγής το επόμενο διάστημα. Οι προβλέψεις για τις συνολικές πωλήσεις χαρακτηρίζονται επίσης από μικρότερη απαισιοδοξία, όπως και οι προβλέψεις για την εξέλιξη της απασχόλησης, ωστόσο ιδιαίτερα διογκωμένο για την εποχή κρίνεται το επίπεδο των αποθεμάτων. Η έντονη αποκλιμάκωση των τιμών εξασθενεί τον Μάρτιο, αν και ακόμα το 1/3 των επιχειρήσεων αναμένει περαιτέρω υποχώρησή τους το επόμενο διάστημα. Τέλος, στο τριμηνιαίο ερώτημα για την ανταγωνιστική τους θέση, η ευρεία πλειονότητα δηλώνει ότι διατήρησε τη θέση της στις αγορές όπου δραστηριοποιείται.

2. ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ: Έντονη υποχώρηση των προσδοκιών στα Δημόσια Έργα, ήπια βελτίωση στις Ιδιωτικές κατασκευές

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις **Κατασκευές** επανέρχεται τον Μάρτιο στην καθοδική τροχιά των τελευταίων μηνών, γεγονός που υποδηλώνει ότι η ελαφρά άνοδος που σημείωσε τον Φεβρουάριο ήταν παροδική. Διαμορφώνεται στις 59,1 μονάδες από τις 68,3 μονάδες τον προηγούμενο μήνα, καταγράφοντας μία από τις χαμηλότερες επιδόσεις των τελευταίων τεσσάρων ετών. Μεγάλη επιδείνωση παρουσιάζουν οι προβλέψεις για την απασχόληση, όπου πλέον μόλις 7% των επιχειρήσεων αναμένει άνοδο και το 48% αναμένει πτώση, με αποτέλεσμα το σχετικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στις -41 μονάδες (-25 μονάδες τον Φεβρουάριο). Η τρέχουσα πορεία των εργασιών έχει επιδεινωθεί, ενώ επιπροσθέτως, οι μισές πλέον επιχειρήσεις κρίνουν ότι το προς εκτέλεση πρόγραμμα εργασιών είναι χαμηλότερο του κανονικού για την εποχή. Από την άλλη πλευρά πάντως, όπως οι ίδιες επιχειρήσεις επισημαίνουν, η εξασφαλισμένη δραστηριότητά τους προσεγγίζει τους 17 μήνες, είναι δηλαδή επαρκής. Η δυσарέσκεια των επιχειρήσεων φαίνεται έτσι τελικά να τροφοδοτείται περισσότερο από τα προσκόμματα που αντιμετωπίζουν στη λειτουργία τους, καθώς μόλις το 7% των επιχειρήσεων δηλώνει τον Μάρτιο ότι αυτή δεν παρεμποδίζεται (12% τον Φεβρουάριο). Οι περισσότεροι επισημαίνουν ως βασικό εμπόδιο τη χαμηλή ζήτηση, ενώ αρκετοί δηλώνουν ότι επηρεάζονται από τη γενικότερη οικονομική κατάσταση και την κρίση, όπως και τις μεγάλες εκπτώσεις που είναι αναγκασμένοι να κάνουν στα δημοπρατούμενα δημόσια έργα. Τέλος, σε όρους τιμών, οι προβλέψεις που διατυπώνονται ενισχύουν την τάση αποκλιμάκωσης των προηγούμενων μηνών, με το 45% των επιχειρήσεων να αναμένει και άλλη μείωση στο επόμενο τρίμηνο.

Στους επιμέρους κλάδους, οι προσδοκίες διαφοροποιούνται, αφού επιδεινώνονται έντονα στα Δημόσια Έργα και ανακάμπτουν ελαφρά στις Ιδιωτικές Κατασκευές. Αναλυτικότερα:

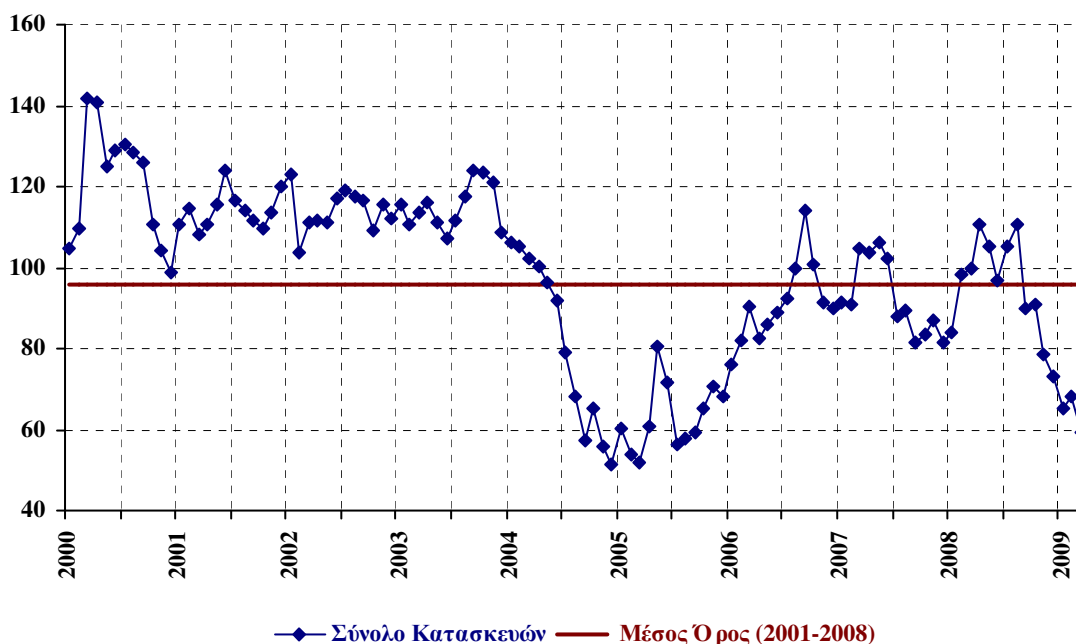
Πίνακας 3: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές

					2001-2008	Μ.Ο έτους					
			Min	Max	M.O	2004	2005	2006	2007	2008	
Κατασκευές (1996-2006=100)			51,4	123,8	95,8	81,5	63,0	91,1	92,5	95,3	
			ΔΕΚ-04	ΣΕΠΤ-03							
2008											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
84,2	98,1	99,7	110,5	105,4	97,0	105,2	110,5	90,0	90,9	78,7	73,0
2009											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
65.0	68.3	59.1									

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις εκτιμήσεις για το πρόγραμμα των εργασιών και τις προβλέψεις για την απασχόληση.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 3: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE

Στις **Ιδιωτικές Κατασκευές** ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών ανακάμπτει ελαφρά, μετά από το ιστορικά χαμηλό ρεκόρ των 31,9 μονάδων τον προηγούμενο μήνα και διαμορφώνεται στις 33,4 μονάδες τον Μάρτιο, πάντα σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Είναι οι αρνητικές προβλέψεις για το πρόγραμμα εργασιών που αποκλιμακώνονται τον Μάρτιο, καθώς ελαφρά υψηλότερο ποσοστό σε σχέση με τον Φεβρουάριο το κρίνει ως κανονικό για την εποχή. Από την άλλη πλευρά, οι προβλέψεις για την εξέλιξη της απασχόλησης του κλάδου παραμένουν σε πολύ αρνητικά επίπεδα, με το συντριπτικό 78% να αναμένει και νέα μείωση το προσεχές τρίμηνο. Ελαφρώς δυσμενέστερες του Φεβρουαρίου είναι και οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες εργασίες κατά το τελευταίο τρίμηνο, όπου σχεδόν ένας στους τρεις εκτιμά ότι αυτές ήταν μειωμένες, ενώ μόλις το 9% δηλώνει απρόσκοπτη διεξαγωγή της παραγωγικής του

δραστηριότητας (13% τον Φεβρουάριο). Οι περισσότεροι άλλωστε, εκτιμούν ότι το βασικότερο πρόσκομμα είναι η πολύ χαμηλή ζήτηση, ενώ ένα 23% επισημαίνει τη γενικότερη οικονομική κρίση ως εμπόδιο στην ομαλή λειτουργία του. Τέλος, η πορεία αποκλιμάκωσης των τιμών συνεχίζεται τον Μάρτιο με το 45% των επιχειρήσεων να δηλώνει ότι αναμένει και νέα πτώση τους το επόμενο διάστημα.

Σημαντικά δυσμενέστερη του Φεβρουαρίου είναι αντίθετα η εικόνα των προσδοκιών στις **Κατασκευές Δημοσίων Έργων**, με το σχετικό δείκτη να περιορίζεται στις 74,1 μονάδες από τις 87,9 μονάδες τον προηγούμενο μήνα. Η επιδείνωση του κλίματος αποτυπώνεται σε όλα τα στοιχεία δραστηριότητας του κλάδου: οι προβλέψεις των επιχειρήσεων για το επίπεδο προγράμματος των εργασιών τους το επόμενο διάστημα εξασθενούν, με το σχετικό ισοζύγιο θετικών / αρνητικών προβλέψεων να καταγράφει πτώση κατά 5 μονάδες, στις -43, ενώ και οι εκτιμήσεις για το τρέχον επίπεδο εργασιών εξασθενούν και αυτές σημαντικά. Μεγάλο πλήγμα ωστόσο αναμένεται να δεχτεί η απασχόληση στον κλάδο, καθώς μόλις 11% δηλώνει ότι πρόκειται να αυξήσει το προσωπικό του (έναντι 33% τον προηγούμενο μήνα). Από την άλλη πλευρά θα πρέπει να σημειωθεί και πάλι ότι οι μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας ξεπερνούν τους 21, βρίσκονται δηλαδή σε ικανοποιητικό επίπεδο, γεγονός που δεν συνάδει με τις έντονα δυσοίωνες προβλέψεις τους. Και εδώ δηλαδή, οι ποιοτικές προβλέψεις φαίνεται να επηρεάζονται από τα αυξημένα εμπόδια που συναντούν οι επιχειρήσεις στη διεξαγωγή της παραγωγικής δραστηριότητάς τους, καθώς μόλις το 5% (από 11% τον Φεβρουάριο), δηλώνει απρόσκοπτη λειτουργία. Από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις, η πλειονότητα επισημαίνει τις μεγάλες εκπτώσεις που είναι αναγκασμένοι να κάνουν στα δημοπρατούμενα Δημόσια έργα, την οικονομική δυσχέρεια, τη γραφειοκρατία, αλλά και τον έντονο ανταγωνισμό που επικρατεί πλέον στον κλάδο, ενώ ένα 20% αποδίδει τα προβλήματά του στη χαμηλή ζήτηση και ένα 18% στις δυσκολίες χρηματοδότησης.

3. ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ: Σταθερά σε χαμηλά επίπεδα οι προσδοκίες, πτωτική πορεία των πωλήσεων

Οι προσδοκίες στον τομέα του **Λιανικού Εμπορίου** συνεχίζουν για 11^ο μήνα να περιορίζονται, με το δείκτη να διαμορφώνεται στις 60,2 μονάδες από τις 62,9 μονάδες τον Φεβρουάριο. Με εξαίρεση το επίπεδο των αποθεμάτων, το οποίο εκτιμάται ότι είναι λιγότερο διογκωμένο σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα - λόγω και της περιόδου των εκπτώσεων - στα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας διατυπώνονται δυσμενέστερες εκτιμήσεις και προβλέψεις. Έτσι το 63% των επιχειρήσεων δηλώνει ότι οι τρέχουσες πωλήσεις είναι μειωμένες, με το ήδη πολύ αρνητικό ισοζύγιο να διευρύνεται στις -45 μονάδες τον Μάρτιο, ενώ και οι προοπτικές των πωλήσεων του επόμενου τριμήνου χειροτερεύουν: μόλις μία στις πέντε επιχειρήσεις προσδοκά σε άνοδο, έναντι 45% που αναμένει και νέα πτώση τους στο επόμενο τρίμηνο. Συνακολούθως, περιορίζονται τον Μάρτιο και οι παραγγελίες προς προμηθευτές, ενώ ακόμα μικρότερο ποσοστό επιχειρήσεων (μόλις 13%) αναμένει άνοδο της απασχόλησης το επόμενο διάστημα. Πάντως, το σχετικό ισοζύγιο εξακολουθεί να είναι θετικό, γεγονός που υποδηλώνει ότι ο τομέας αυτός είναι ο μόνος που σε αυτή τη δύσκολη περίοδο εξακολουθεί να προσφέρει νέες θέσεις εργασίας στην ελληνική οικονομία. Τέλος, η πορεία των τιμών του κλάδου παραμένει

πτωτική, με ένα 30% των επιχειρήσεων (έναντι 22% τον Φεβρουάριο) να αναμένει και νέα υποχώρησή τους στο επόμενο τρίμηνο.

Στους περισσότερους κλάδους σημειώνεται εξασθένηση των προσδοκιών. Αναλυτικότερα:

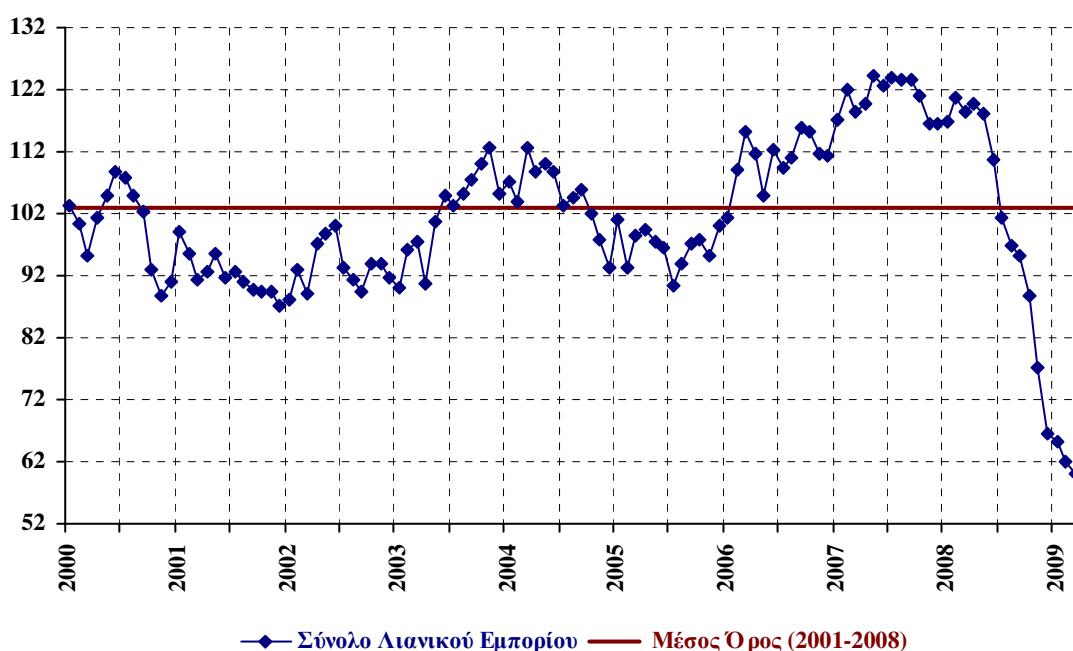
Πίνακας 4: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο

				2001-2008		Μ.Ο έτους					
		Min	Max	Μ.Ο		2004	2005	2006	2007	2008	
Λιανικό Εμπόριο (1996-2006=100)		60,2	124,3	102,9		104,8	96,8	110,8	120,8	102,5	
		Mar-09	Mai-07								
2008											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
117,0	120,8	118,5	119,7	118,1	110,6	101,3	96,9	95,3	88,7	77,1	66,5
2009											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
65.3	61.9	60.2									

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις εκτιμήσεις και προβλέψεις για τις πωλήσεις και το ύψος των αποθεμάτων.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 4: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στα **Τρόφιμα – Ποτά – Καπνός** κινείται πτωτικά και τον Μάρτιο και διαμορφώνεται στις 84,4 μονάδες, τη χαμηλότερη επίδοση από τον Σεπτέμβριο του 2005. Από τα επιμέρους στοιχεία δραστηριότητας, καταγράφεται έντονη πτώση στις προσδοκίες των επιχειρήσεων για τις βραχυπρόθεσμες πωλήσεις τους, ενώ σημαντική είναι και η άνοδος του ποσοστού εκείνων που κρίνουν τα αποθέματά τους διογκωμένα για την εποχή (10% έναντι 4% τον Φεβρουάριο). Οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για τις τρέχουσες πωλήσεις του κλάδου δεν μεταβάλλονται σημαντικά και παραμένουν μάλλον ουδέτερες, όπως και οι

παραγγελίες προς προμηθευτές, οι οποίοι διατηρούν όμως το θετικό τους πρόσημο. Θετικές είναι και οι προβλέψεις για την εξέλιξη της απασχόλησης, με το ισοζύγιο απαντήσεων να διαμορφώνεται στο +38 (+36 τον Φεβρουάριο) και ένα σημαντικό 40% των επιχειρήσεων να δηλώνει ότι θα αυξήσει την απασχόληση (έναντι πάντως 60% τον Ιανουάριο). Πρόκειται μάλιστα για τον κλάδο του Λιανικού Εμπορίου με τις πιο ευοίωνες προβλέψεις σε όρους απασχόλησης, γεγονός που υποδηλώνει ότι σε αυτόν προσφέρεται ακόμα ένας σημαντικός αριθμός θέσεων εργασίας. Τέλος, σε όρους τιμών, ένα σημαντικό ποσοστό της τάξης του 17% δηλώνει ότι αναμένει μείωσή τους στο επόμενο τρίμηνο, ωστόσο η τάση είναι ακόμα ανοδική, καθώς ένα 30% των επιχειρήσεων προβλέπει άνοδο.

Επιδείνωση κλίματος και υποχώρηση προσδοκιών σημειώνεται και στα **Υφάσματα – Ένδυση – Υπόδηση**, με το δείκτη να διαμορφώνεται στις 84,7 μονάδες από τις 91,2 μονάδες τον Φεβρουάριο. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται κατά κύριο λόγο στην ενίσχυση των αρνητικών προβλέψεων για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου, η οποία έχει ως αποτέλεσμα το σχετικό ισοζύγιο απαντήσεων να περιορίζεται σχεδόν στο μισό του Φεβρουαρίου, στις +13 μονάδες. Άλλωστε, και οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις παραμένουν στα ίδια αρνητικά επίπεδα με ένα 42% των επιχειρήσεων να εκφράζει τη δυσαρέσκειά του για τις πωλήσεις του μήνα. Πτωτικά αναμένεται να κινηθούν και οι παραγγελίες προς προμηθευτές το επόμενο τρίμηνο, καθώς τα αποθέματα είναι ακόμα διογκωμένα, ενώ οι τιμές συνεχίζουν την πτωτική τους πορεία. Τέλος, η πολύ μεγάλη άνοδος της απασχόλησης που είχε σημειωθεί τον προηγούμενο μήνα «διορθώνεται» σημαντικά τον Μάρτιο, με το σχετικό ισοζύγιο να εξακολουθεί όμως να είναι θετικό, στις +26 μονάδες.

Αντίθετα με το σύνολο του εμπορίου, οι προσδοκίες στα **Είδη Οικιακού Εξοπλισμού**, βελτιώνονται αρκετά (9 μονάδες) και ο δείκτης διαμορφώνεται στις 66,7 μονάδες. Οι επιχειρήσεις μπορεί να εμφανίζονται δυσαρεστημένες από τις τρέχουσες πωλήσεις, με το σχετικό αρνητικό ισοζύγιο να διευρύνεται στο -65 (-56 τον Φεβρουάριο), ωστόσο φαίνεται να ελπίζουν σε ανάκαμψη στο επόμενο διάστημα, καθώς μετά από αρκετούς μήνες υπερτερούν, έστω και οριακά, οι επιχειρήσεις που προβλέπουν άνοδο. Οι εκτιμήσεις για το επίπεδο των αποθεμάτων υποδηλώνουν μεγαλύτερη ρευστοποίηση τον Μάρτιο, ωστόσο οι προβλέψεις για τις παραγγελίες προς προμηθευτές εξακολουθούν να περιορίζονται. Παρά τη βελτίωση του κλίματος, οι προβλέψεις για την απασχόληση στον κλάδο εξακολουθούν να είναι δυσμενείς, με το 30% να αναμένει συνέχιση της πτώσης. Αξιοσημείωτος τέλος, είναι ο διπλασιασμός του ποσοστού των επιχειρήσεων στο 60%, οι οποίες αναμένουν πτώση των τιμών.

Η αναμενόμενη διόρθωση των προσδοκιών στον κλάδο **Οχήματα – Ανταλλακτικά** φαίνεται να αποτυπώνεται μεν στα στοιχεία του Μαρτίου, ωστόσο ο σχετικός δείκτης βρίσκεται ακόμα πολύ χαμηλά, στις 35,1 μονάδες (έναντι 24,3 μονάδες τον Φεβρουάριο). Αυτό που φαίνεται να μεταβάλλεται σημαντικά σε σχέση με τους προηγούμενους μήνες είναι τα αποθέματα του κλάδου, τα οποία αν και εξακολουθούν να είναι διογκωμένα, περιορίζονται ελαφρά. Τα υπόλοιπα κρίσιμα στοιχεία δραστηριότητας του κλάδου δεν έχουν όμως βελτιωθεί, καθώς οι πωλήσεις και οι παραγγελίες προς προμηθευτές παραμένουν πτωτικές. Ελαφρά βελτίωση σημειώνεται στις προσδοκώμενες πωλήσεις, με το ποσοστό εκείνων που αναμένουν μείωση στο επόμενο τρίμηνο να περιορίζεται από 73% σε 63% τον Μάρτιο. Αυτό όμως δεν ανατρέπει

τη δυσοίωση εικόνα της απασχόλησης του κλάδου, όπου οι μισές επιχειρήσεις προβλέπουν και νέα μείωση και οι υπόλοιπες απλώς σταθερότητα. Τέλος, η πτωτική τάση στις τιμές συνεχίζεται με το 1/3 των επιχειρήσεων να προβλέπει περαιτέρω υποχώρησή τους (από 23% τον προηγούμενο μήνα).

Η σημαντική άνοδος 20 μονάδων του Δείκτη Επιχειρηματικών Προσδοκιών στα **Πολυκαταστήματα** τον περασμένο μήνα, αποδεικνύεται προσωρινή, καθώς ο σχετικός δείκτης υποχωρεί στις 101 μονάδες (από 119,5 τον προηγούμενο μήνα). Αν και οι τρέχουσες πωλήσεις που περιλαμβάνουν και την περίοδο των εκπτώσεων εξακολουθούν να αποτιμώνται ως ικανοποιητικές, οι προβλέψεις για τις πωλήσεις του επόμενου διαστήματος είναι σημαντικά εξασθενημένες, με το ποσοστό των επιχειρήσεων που αναμένει άνοδο των πωλήσεών του το επόμενο διάστημα να εκτιμάται στο 31%. Τα αποθέματα είναι φυσιολογικά για την εποχή, γεγονός που αποδυναμώνει τις παραγγελίες προς προμηθευτές. Εξάλλου, παρά τις ασθενικές προβλέψεις για τις πωλήσεις, η απασχόληση στον κλάδο εξακολουθεί να είναι ανοδική, αν και η συντριπτική πλειονότητα των επιχειρήσεων πλέον δηλώνει ότι αναμένει σταθερότητα (85% έναντι 78% τον Φεβρουάριο). Τέλος, οι τιμές φαίνεται να ανακάμπτουν, καθώς ένα 31% αναμένει άνοδο στο επόμενο τρίμηνο.

4. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: Ελαφρά άνοδος προσδοκιών, λιγότερο απαισιόδοξες προβλέψεις για την απασχόληση

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις **Υπηρεσίες** ενισχύεται ελαφρά τον Μάρτιο, για δεύτερο συνεχή μήνα και διαμορφώνεται στις 66 μονάδες από 64,7 μονάδες τον Φεβρουάριο, επίδοση όμως που παραμένει εξαιρετικά χαμηλή. Άλλωστε σε όλα τα επιμέρους στοιχεία δραστηριότητας, αυτό το οποίο συμβαίνει είναι ότι αμβλύνονται οι πολύ αρνητικές εκτιμήσεις και προβλέψεις των επιχειρήσεων, σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα. Έτσι η τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων βελτιώνεται ελαφρά, με το σχετικό ισοζύγιο, ωστόσο να παραμένει αρνητικό, στις -17 μονάδες (από -22 τον προηγούμενο μήνα), ενώ λιγότερο δυσοίωνες είναι και οι προβλέψεις για τη ζήτηση στο επόμενο τρίμηνο. Η εξέλιξη αυτή υποστηρίζει και μία μικρή βελτίωση στην απασχόληση, όμως όσοι προβλέπουν περαιτέρω μείωσή τους στο επόμενο τρίμηνο εξακολουθούν να υπερτερούν όσων προβλέπουν άνοδο, και το σχετικό ισοζύγιο διαμορφώνεται στις -11 από τις -19 μονάδες τον Φεβρουάριο. Δυσμενέστερες σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα είναι και οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την τρέχουσα ζήτηση. Από την άλλη πλευρά, ελαφρά υψηλότερο εμφανίζεται το ποσοστό των επιχειρήσεων που δηλώνει απρόσκοπτη λειτουργία, στο 32% (28% τον Φεβρουάριο). Όσοι διαφωνούν, αναφέρουν ως βασικότερο εμπόδιο την ανεπάρκεια της ζήτησης (27%) και κεφαλαίων κίνησης (19%).

Στους κυριότερους κλάδους των Υπηρεσιών, οι εξελίξεις είναι ευνοϊκότερες του Φεβρουαρίου στα Ξενοδοχεία/ Εστιατόρια και τους Ενδιάμεσους Χρηματ/κούς Οργανισμούς. Αναλυτικότερα:

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στα **Ξενοδοχεία – Εστιατόρια** βελτιώνονται αρκετά, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 71,9 μονάδες, καθώς η πολύ έντονη απαισιοδοξία περιορίζεται ως ένα βαθμό τον Μάρτιο. Έτσι οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση, αλλά

και για την πορεία της ζήτησης είναι μεν αρνητικές, αλλά ηπιότερες σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα, με τα σχετικά ισοζύγια να διαμορφώνονται στις -31 μονάδες (από -47), και -22 μονάδες (από -34) αντίστοιχα. Λιγότερο αρνητικές είναι και οι προβλέψεις την εξέλιξη της ζήτησης στο επόμενο τρίμηνο, καθώς ο σχετικός δείκτης σημειώνει σημαντική άνοδο κατά 20 μονάδες και διαμορφώνεται στις -8, χωρίς όμως να βελτιώνονται ιδιαίτερα οι προοπτικές της απασχόλησης οι οποίες εξακολουθούν να είναι αρνητικές. Πάντως το 77% προβλέπει σταθερότητα και μόνο 11% περαιτέρω μείωση (στο -13 το ισοζύγιο), γεγονός που με δεδομένη την έναρξη της θερινής τουριστικής περιόδου το Πάσχα μπορεί να θεωρηθεί ως ένα θετικό μήνυμα. Σημειώνεται όμως, ότι αυτή την εποχή του έτους τα αντίστοιχα ισοζύγια απασχόλησης ήταν θετικά τα προηγούμενα χρόνια. Σε όρους τιμών, η τάση μείωσης των τελευταίων μηνών δίνει τη θέση τον Μάρτιο σε προσδοκίες σταθερότητας από το 77% των επιχειρήσεων (59% τον Φεβρουάριο). Τέλος, το ποσοστό εκείνων που αναφέρουν ότι η δραστηριότητά τους διεξάγεται απρόσκοπτα κινείται στο 28% (από 25% τον Φεβρουάριο), με το 55% των επιχειρήσεων να θεωρεί την ανεπάρκεια ζήτησης ως το κύριο πρόσκομμα στη λειτουργία του και το 10% την ανεπάρκεια των κεφαλαίων κίνησης.

Πίνακας 5: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες

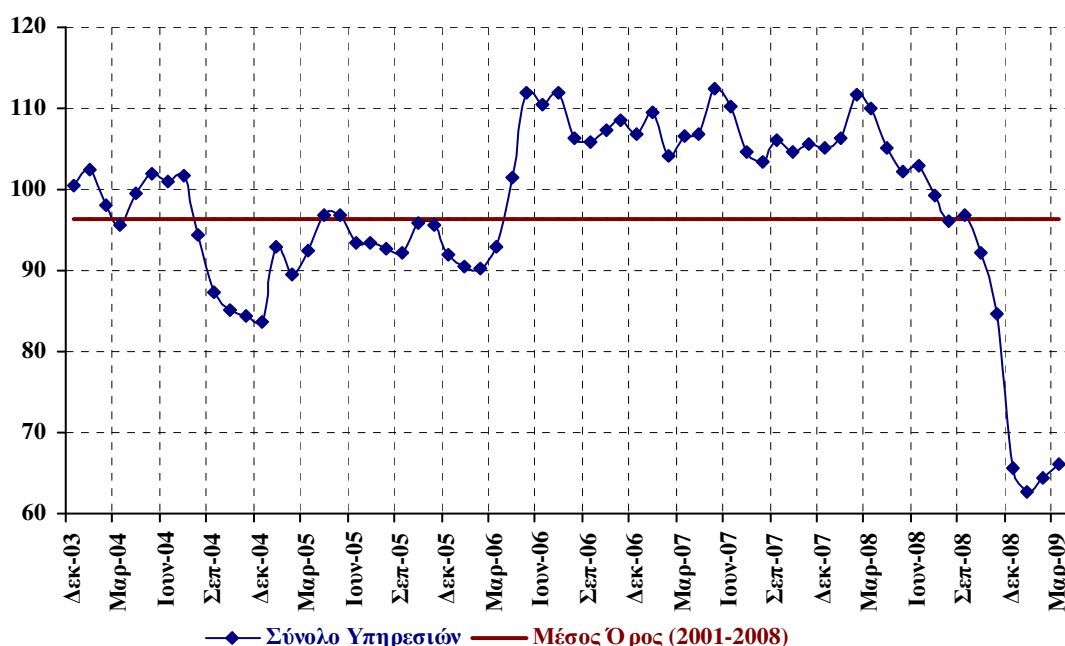
					2001-2008		Μ.Ο έτους				
		Min	Max	M.O		2004	2005	2006	2007	2008	
Υπηρεσίες (1998-2006=100)		62,6	122,5	96,1		94,6	93,6	103,7	106,6	97,8	
		Ιαν-09	3 ^ο τριμ 01								
2008											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
106,4	111,8	110,0	105,2	102,2	103,0	99,4	96,2	96,7	92,2	84,6	65,7
2009											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
62.6	64.5	66.0									

Σημειώσεις: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση την κατάσταση της επιχείρησης, καθώς και τις εκτιμήσεις και τις προβλέψεις για την πορεία της ζήτησης.

Πηγή: IOBE

Αντίθετα με τα Ξενοδοχεία, ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στα **Τουριστικά Πρακτορεία** κινείται πτωτικά για τέταρτο συνεχή μήνα και διαμορφώνεται στις 51,3 μονάδες από τις 57 μονάδες τον Φεβρουάριο, σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα. Με εξαίρεση τις προβλέψεις για την αναμενόμενη ζήτηση, όπου το σχετικό αρνητικό ισοζύγιο παραμένει σταθερό, η εικόνα στα επιμέρους στοιχεία δραστηριότητας επιδεινώνεται: οι αρνητικές εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων ενισχύονται περαιτέρω τον Μάρτιο και το σχετικό ισοζύγιο απαντήσεων διαμορφώνεται στις -52 από -43 μονάδες τον Φεβρουάριο, ενώ στα ίδια επίπεδα βρίσκεται και ο δείκτης της ζήτησης του τελευταίου τριμήνου. Οι προβλέψεις για την εξέλιξη της απασχόλησης επιδεινώνονται σημαντικά τον Μάρτιο, αφού πλέον διπλασιάζεται το ποσοστό των επιχειρήσεων που αναμένει περαιτέρω μείωσή της στο 35%, όπως διπλασιάζεται επίσης και το αντίστοιχο ποσοστό (43%) των προσδοκιών για μείωση των τιμών. Σχεδόν το σύνολο των επιχειρήσεων που ρωτήθηκαν δηλώνουν ότι αντιμετωπίζουν προσκόμματα στην παραγωγική τους δραστηριότητα, με δύο στις τρεις επιχειρήσεις να κρίνουν την ανεπάρκεια ζήτησης ως το βασικότερο εμπόδιο της λειτουργίας τους και το 22% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης.

Διάγραμμα 5: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες (1998-2006=100)

Πηγή: IOBE

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στις **Διάφορες Επιχειρηματικές Δραστηριότητες**, μετά την πρόσκαιρη από ό,τι φαίνεται «διόρθωση» του περασμένου μήνα, καταγράφουν ήπια υποχώρηση τον Μάρτιο, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 53,5 μονάδες από τις 57,6, παραμένοντας δηλαδή, σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Η τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων έχει επιδεινωθεί όπως και η τρέχουσα ζήτηση, χωρίς μάλιστα να προβλέπεται ανάκαμψή της, καθώς μόνο 14% δηλώνει ότι αυτή μπορεί να ενισχυθεί. Αρνητικό παραμένει το ισοζύγιο της απασχόλησης στον κλάδο, παρόλο που οι περισσότεροι βλέπουν να αποκαθίσταται μία σταθερότητα. Όσον αφορά τις τιμές, η καθοδική τάση των προηγούμενων μηνών ανακόπτεται, αν και το ποσοστό εκείνων που βλέπουν άνοδο παραμένει σημαντικά χαμηλότερο από το αντίστοιχο εκείνων που αναμένουν αποκλιμάκωση των τιμών. Τέλος, μία στις πέντε επιχειρήσεις (27% τον Φεβρουάριο) λειτουργεί απρόσκοπτα, με τις υπόλοιπες να θεωρούν ως βασικά εμπόδια την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης (28%), τη χαμηλή ζήτηση (26%) και τις δυσμενείς συνθήκες από την τρέχουσα οικονομική κρίση (18%).

Υψηλότερα του Φεβρουαρίου διαμορφώνονται οι επιχειρηματικές προσδοκίες στους **Ενδιάμεσους Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς** (χωρίς τις Τράπεζες), με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 55,5 μονάδες (από τις 51,8 μονάδες). Η έντονη απαισιοδοξία για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων και την πορεία της ζήτησης περιορίζεται σχετικά, αν και η εικόνα παραμένει δυσχερής και χωρίς ιδιαίτερα περιθώρια ανάκαμψης σύντομα. Σταθερά αρνητικές είναι έτσι οι προβλέψεις για την απασχόληση, ενώ προβλέπεται ανοδική τάση των τιμών των υπηρεσιών τους. Πάντως, μία στις τρεις επιχειρήσεις, ποσοστό αρκετά υψηλό, δηλώνει ότι δεν αντιμετωπίζει προσκόμματα στην επιχειρηματική του λειτουργία, με όσους διαφωνούν να θεωρούν την ανεπάρκεια ζήτησης (39%) και την τρέχουσα οικονομική κατάσταση (18%) ως τα κυριότερα εμπόδια στην επιχειρηματική λειτουργία τους.

Γ. ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ: ΜΑΡΤΙΟΣ 2009

Σταθεροποιείται σε χαμηλά επίπεδα η καταναλωτική εμπιστοσύνη

Μετά την πρόσκαιρη, από ό,τι φαίνεται τελικά, άνοδο της εμπιστοσύνης των καταναλωτών τον Ιανουάριο, ο σχετικός δείκτης έχει επανέλθει στα ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα του τελευταίου τριμήνου του 2008. Τον Μάρτιο, ο **δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης** δεν μεταβάλλεται παρά μόνο οριακά σε σχέση με τον Φεβρουάριο, φθάνοντας τις -56 μονάδες, επίδοση που προσεγγίζει το κατώτερο ρεκόρ του δείκτη που σημειώθηκε τον περασμένο Οκτώβριο. Οι Έλληνες καταναλωτές είναι έτσι τον Μάρτιο οι πιο απαισιόδοξοι στην Ευρώπη μετά τους Ούγγρους, αν και στις μισές χώρες η καταναλωτική εμπιστοσύνη περιορίζεται εκ νέου τον Μάρτιο και κινείται επίσης σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα. Στην Ελλάδα, η πτώση του σχετικού δείκτη προέρχεται εξολοκλήρου από την επιδείνωση των προβλέψεων των καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση της χώρας. Αναλυτικότερα:

Πίνακας 6: Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών (εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

			2001-2008	Μ.Ο έτους				
	Min	Max	M.O	2004	2005	2006	2007	2008
ΕΕ-27	-32 Μαρ-09	1 Ιαν-01	-10	-11	-11	-8	-4	-17
Ευρωζώνη	-33 Μαρ-09	1 Ιαν-01	-12	-14	-14	-9	-5	-18
Ελλάδα	-57 Οκτ-08	-18 Αпр-04	-33	-26	-34	-33	-28	-46

2008												
	I	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
ΕΕ-27	-10	-11	-11	-12	-14	-17	-20	-19	-19	-23	-24	-28
Ευρωζώνη	-12	-12	-12	-12	-15	-17	-20	-19	-19	-24	-25	-30
Ελλάδα	-40	-34	-39	-39	-44	-45	-46	-46	-50	-57	-55	-56
2009												
	I	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
ΕΕ-27	-31	-32	-32									
Ευρωζώνη	-31	-33	-34									
Ελλάδα	-48	-55	-56									

Σημείωση: ο Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών υπολογίζεται με βάση τις προβλέψεις τους για τη γενικότερη οικονομική κατάσταση της χώρας, την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους, την πρόθεση αποταμίευσης και την πρόβλεψη για την ανεργία. Οι προβλέψεις κινούνται στο διάστημα +100 (όλοι προβλέπουν αύξηση) έως -100 (όλοι προβλέπουν μείωση) και εμφανίζονται ως διαφορές των θετικών-αρνητικών απαντήσεων. Αρνητική διαφορά σημαίνει ότι το ποσοστό αυτών που προβλέπουν μείωση του συγκεκριμένου μεγέθους είναι υψηλότερο του ποσοστού εκείνων που προσδοκούν αύξηση και αντίστροφα.

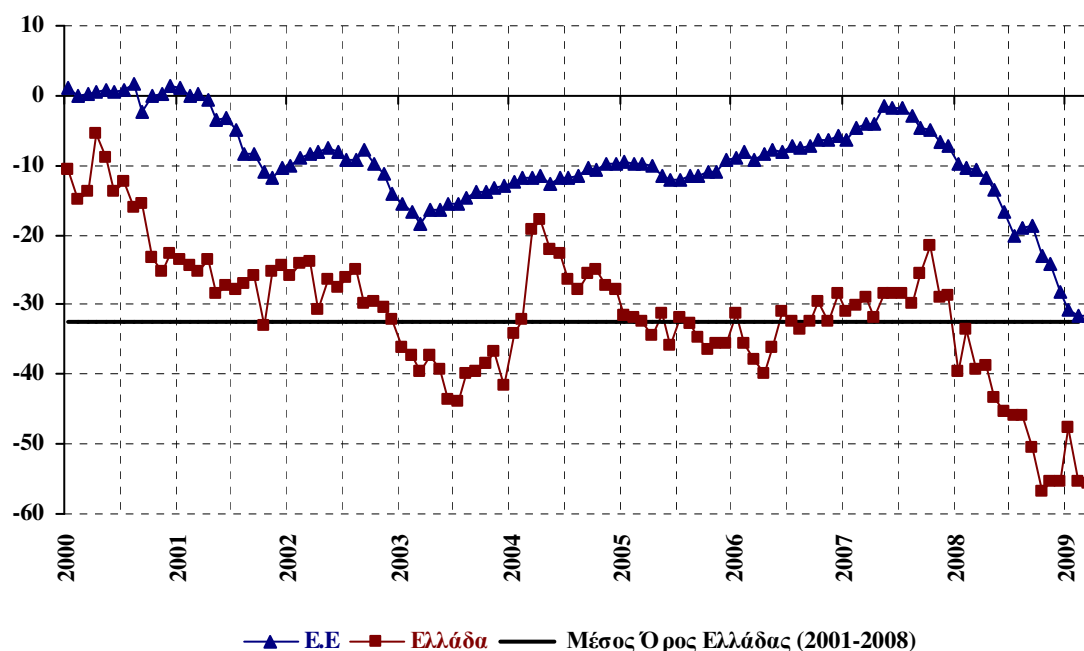
Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

Οριακή υποχώρηση των αρνητικών προβλέψεων των νοικοκυριών για την οικονομική τους κατάσταση

Οι προβλέψεις των Ελλήνων καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους τους προσεχείς 12 μήνες βελτιώνονται ελαφρώς τον Μάρτιο, αν και η ευρεία πλειονότητα (το 55%) εξακολουθεί να προβλέπει επιδείνωση ή σημαντική επιδείνωση της οικονομικής του

κατάστασης (57% τον Φεβρουάριο) και ο σχετικός δείκτης διαμορφώνεται στις -39 από τις -41 μονάδες.

Διάγραμμα 6: Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών (εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

■ **Εντείνεται η απαισιοδοξία για την οικονομική κατάσταση της χώρας**

Αντίθετα οι αρνητικές προβλέψεις των ελληνικών νοικοκυριών για την οικονομική κατάσταση της χώρας τους το προσεχές 12-μηνο ενισχύονται τον Μάρτιο, με το 81% να είναι λιγότερο ή περισσότερο απαισιόδοξο (78% τον Ιανουάριο), ενώ μόλις το 4% να προσδοκά μικρή ή μεγάλη βελτίωση. Ο σχετικός δείκτης διαμορφώνεται κατά 3 μονάδες χαμηλότερα σε σχέση με τον Φεβρουάριο, στις -64, καταγράφοντας ιστορικά χαμηλό ρεκόρ, όπως συμβαίνει εξάλλου και με τους αντίστοιχους ευρωπαϊκούς δείκτες, οι οποίοι ωστόσο κινούνται στις -40 και -44 μονάδες στην ΕΕ και την Ευρωζώνη αντίστοιχα.

■ **Αποδυνάμωση της οικονομικής κατάστασης των νοικοκυριών**

Οι εκτιμήσεις των καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους τον Μάρτιο καταγράφουν αποδυνάμωση σε σύγκριση με τον Φεβρουάριο, με το ποσοστό το οποίο δηλώνει ότι αποταμιεύει λίγο ή πολύ να περιορίζεται οριακά, στο 27% (από 28%), ενώ το ποσοστό το οποίο αναφέρει ότι «μόλις τα βγάζει πέρα» αυξάνεται από 52% σε 54%. Επιπλέον, υψηλότερο σε σχέση με τον Φεβρουάριο εμφανίζεται και το ποσοστό των νοικοκυριών το οποίο δηλώνει ότι έχει χρεωθεί (11% από 9%), ενώ όσοι αναφέρουν ότι αντλούν από τις αποταμιεύσεις τους περιορίζονται οριακά από 9% σε 8% τον Μάρτιο.

■ **Πολύ χαμηλή η πρόθεση για αποταμίευση**

Η πρόθεση για αποταμίευση τους προσεχείς 12 μήνες σταθεροποιείται τον Μάρτιο στις -49 μονάδες, επίδοση ωστόσο, πολύ χαμηλότερη των αντίστοιχων μέσων ευρωπαϊκών (-11 και -13

μονάδες αντίστοιχα για ΕΕ και Ευρωζώνη). Το 53% των ελληνικών νοικοκυριών δεν θεωρεί καθόλου πιθανή την αποταμίευση στο επόμενο 12-μηνο (55% τον Φεβρουάριο), ενώ μόνο το 23% εξακολουθεί να τη θεωρεί πιθανή ή πολύ πιθανή.

■ Σταθερά δυσοίωνες οι προβλέψεις για την ανεργία

Οι προβλέψεις των Ελλήνων καταναλωτών για την εξέλιξη της ανεργίας τους προσεχείς 12 μήνες παραμένουν δυσοίωνες, με το σχετικό δείκτη να σταθεροποιείται στις +71 μονάδες, στην ιστορικά χαμηλότερη επίδοσή του. Το 84% (από 86%) των πολιτών αναμένει ελαφρά ή αισθητή ενίσχυση της ανεργίας το επόμενο 12-μηνο. Οι αντίστοιχοι ευρωπαϊκοί μέσοι όροι καταγράφουν και αυτοί τις χαμηλότερες επιδόσεις τους τον Μάρτιο, στις -66 μονάδες, τόσο στην ΕΕ όσο και την Ευρωζώνη.

■ Ήπια η εικόνα του αναμενόμενου πληθωρισμού

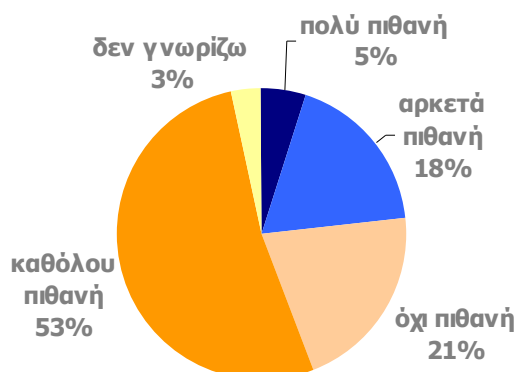
Οι προσδοκίες ανόδου των τιμών περιορίζονται οριακά τον Μάρτιο, με το σχετικό δείκτη για την εξέλιξη των τιμών τους προσεχείς 12 μήνες να διαμορφώνεται στις +31 μονάδες από τις +32 τον προηγούμενο μήνα. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη κυμαίνονται πολύ χαμηλότερα, στις +2 και +1 μονάδες αντίστοιχα, έχοντας μάλιστα μειωθεί σημαντικά, ιδιαίτερα στην Ευρωζώνη, σε σχέση με τον Φεβρουάριο.

■ Σε χαμηλά επίπεδα η πρόθεση για μείζονες αγορές

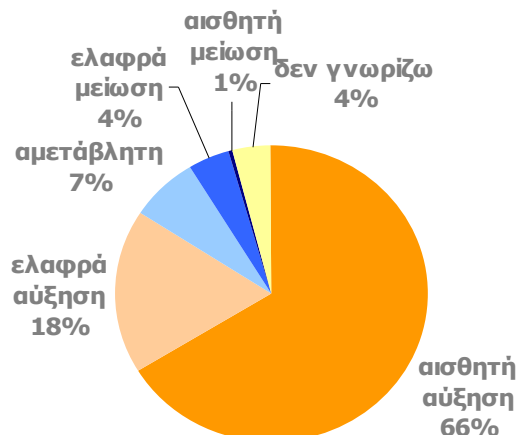
Οι προθέσεις των καταναλωτών για σημαντικές αγορές τους προσεχείς 12 μήνες (επίπλων, ηλεκτρικών συσκευών, κ.λπ.) δεν μεταβάλλονται ιδιαίτερα σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις -37 μονάδες, σημαντικά χαμηλότερα των αντίστοιχων ευρωπαϊκών μέσων όρων (-25 και -23 σε ΕΕ και Ευρωζώνη αντίστοιχα). Το 58% των ελληνικών νοικοκυριών δηλώνει πως θα προβεί σε λιγότερες ή πολύ λιγότερες δαπάνες τους επόμενους μήνες (από 60% τον Φεβρουάριο), ενώ μόνο 14% θα αυξήσει τις δαπάνες του για μείζονες αγορές το επόμενο διάστημα (13% τον Φεβρουάριο).

Διάγραμμα 7: Διάρθρωση ποσοστών Ελλήνων καταναλωτών σε συγκεκριμένους τομείς

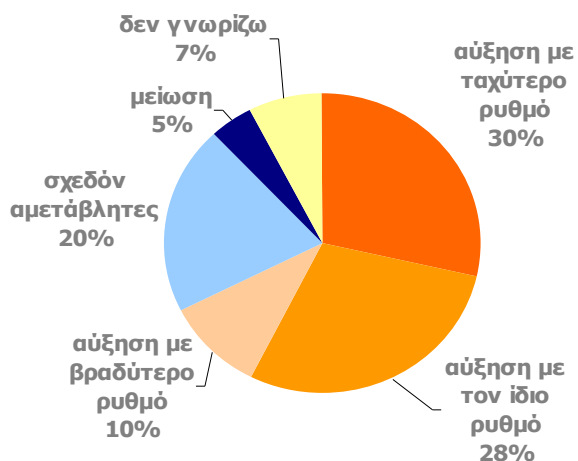
ΠΡΟΘΕΣΗ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΗΣ ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ 12ΜΗΝΟ

ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ 12ΜΗΝΟ

ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ 12ΜΗΝΟ

ΠΡΟΘΕΣΗ ΓΙΑ ΜΕΙΖΟΝΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ 12ΜΗΝΟ

